

And then, when they were only three or four yards away, he stooped, picked up a stone, and slung it with all his force (1, p. 87) // А потім, коли вони були всього в трьох чи чотирьох ярдах від нього, хлопчак нахилився, підняв камінь і жбурнув з усієї сили (2, с. 89).

У цьому прикладі особовий займенник *he* у перекладі замінено словом *хлопчак*, що має емоційно-негативний відтінок. По контексту хлопчик кинув каменем у Понго та поранив його, у цьому ж фрагменті описується той момент, коли до будинку хлопчика, вже вдруге прийшли Леді та Понго, хлопець знову почав кидатись камінням заради забави. Імовірно, перекладач таким чином додає негативної оцінки вчинку хлопчика, що, на нашу думку, є неправильним рішенням, адже в тексті оригіналу негативна оцінка відсутня.

Отже, у ході дослідження та зіставлення текстів оригіналу та його українського перекладу, ми виявили, що перекладач часто застосовує оцінно-емотивні трансформації. У тексті представлені приклади заміни, втрати та виникнення оцінного та емотивного компонента мовних одиниць. Зіставивши тексти оригіналу та перекладу можна зробити висновок, що перекладач переважно доцільно та уміло використовує ці заміни.

Список використаної літератури:

1. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://sum.in.ua>.
2. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
3. Cambridge Dictionary [Електронний Ресурс]. – Режим доступу : URL : <https://dictionary.cambridge.org>.
4. Macmillan Dictionary [Електронний Ресурс]. – Режим доступу : URL : <https://www.macmillandictionary.com>.
5. Oxford English Dictionary [Електронний Ресурс]. – Режим доступу : URL : <https://en.oxforddictionaries.com>.

Список джерел фактичного матеріалу:

1. Smith D. The Hundred and One Dalmatians. – Puffin, 1956. – 216 p.
2. Сміт Д. 101 далматинець [Текст] : роман / Доді Сміт; переклад з англ. Наталії Ясіновської. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2017. – 240 с.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Рибалка Н. С.

А. В. Ількевич

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ДЕТЕКТИВ Е. ПО ТА ЙОГО ПЕРЕКЛАД

У сучасному перекладознавстві малодослідженими є проблеми жанрової стилістики, особливостей перекладу детективної прози, зокрема й творів засновника детективного жанру Е. А. По та його знакової новели «Вбивство на вулиці Морг».

Три новели Едгара По: «Вбивство на вулиці Морг» (1841), «Викрадений лист» (1842), «Тасмниця Марі Роже» (1842) – позначені основними рисами класичного детективу. Вони присвячені мистецтву аналізу, що зведений у ступінь чаклунства, «інтелектуальної магії» [1, 6].

Індивідуальний стиль кожного письменника характеризується власною композицією, архітектурою в єдності більших і менших її конструкцій. А стиль передає неповторність їхнього поєднання. У новелі «Вбивство на вулиці Морг» автор майстерно використовує різноманітні виражальні засоби мови та зображальні стилістичні прийоми, щоб зробити оповідь більш правдивою, високо інформативною, повною смислу та емоційності. Для новели притаманна готична символіка, яка створює атмосферу таємничості та жаху і яку перекладач Михайло Сарницький не обходить увагою у своєму перекладі.

Місце дії. Замість готичного замку чи руїн герої найняли “*a time-eaten and grotesque mansion... tottering to its fall*” [2, 172] – «*один старезний будинок*», що «*поволі хилився до своєї остаточної руїни*» [3, 276]. Метафоричні епітети: *time-eaten, grotesque* – підкреслюють

незграбність старої будівлі. Перекладач передав їхнє значення одним словом – *старезний*. Отже будинок був особливий. Жертви злочину мешкали, на перший погляд у непримітному будинку: *It was an ordinary Parisian house* [2, 184]. – *Це був звичайнісінький паризький будинок* [3, 286]. Проте дивно, що *“the shutters... were always closed, with the exception of the large back room, fourth story”* [2, 178]. – «віконниці... завжди були зачинені, окрім тих, що на п'ятому поверсі» [3, 282]. А тієї ночі *“both doors... were securely locked with the keys inside”* [2, 188]. – «двері з кімнат... були замкнені зсередини» [3, 290]. Отже, помешкання Леспане також оповите таємничістю.

Традиційні готичні дійові особи. Щодо неодмінної присутності леді, то жертвами вбивств стали *“Madame L'Esparnaue and her daughter, Mademoiselle Camille L'Esparnaue... The two lived an exceedingly retired life”* [2, 176]. – «пані Леспане та її дочка, – панна Камілія Леспане. Обидві жінки жили цілком відлюдно» [3, 281]. Епітети *exceedingly retired* наголошують на незвичному способі життя персонажів. Щодо образу лицаря, то таким можна вважати Дюпена – поборника правди й справедливості. Він заявляє: *“My ultimate object is only the truth”* [2, 191]. – «Моєю ціллю є істина сама» [3, 292]. Необхідну роль велетня в новелі, схоже, виконує орангутанг-злочинець: *The large fulvous Ourang-Outang of the East Indian Islands. The gigantic stature, the prodigious strength and activity, the wild ferocity* [2, 185]. – *Великий бурий орангутанг зі східноіндійських островів – величезний жорстокий звір дивовижної сили і спритності* [3, 295]. Низка метафоричних епітетів: *gigantic, prodigious, wild* – характеризують істоту як небезпечного для оточення звіра.

Образ ночі – також один із готичних символів: *It was a freak of fancy in my friend... to be enamored of the night* [2, 173]. – *Однією з химер Дюпена... була його закоханість у ніч* [3, 276]. Вбивство відбувається вночі: *This morning about three o'clock* [2, 176]. – *Цієї ночі, близько третьої години* [3, 288].

Типовий готичний елемент – свічка – також присутній у новелі. Так, Дюпен із товаришем уранці, щоб продовжити темряву, зачинали віконниці і, створюючи атмосферу романтичної таємничості *“lighted a couple of tapers”* [2, 172] – «запалювали дві тонкі, високі свічки» [3, 276].

Загадковим голосам Едгар По теж приділяє багато уваги. Свідки чули *“the voice harsh... The shrieks were long and loud very awful and distressing”* [2, 179]. – «різкий і дуже дивний голос... Голос був пронизливий... Крики були сильні і протяжні, моторошні і незвичні» [3, 282]. Низка епітетів: *harsh, long, loud, awful, distressing* – підкреслюють жахітливості голосів.

Слід відзначити і готичну всеохоплюючу атмосферу жаху, притаманну новелі По, яку перекладачеві вдалося відтворити майстерно й цілком точно. Так, десятки разів повторюються слова: *жах, жахливо, жахливий, жахітність, найжахливіший* – «найжахливіші подробиці», «скам'янівши від жаху», «жахливо понівечені», «жахітність убивств»; *страшний, страхітний, страхіття, страхітливий* – «нелюдська надмірність страхіть», «страшна загадка», «страхітливий злочин»; *диявольський, звірячий, жорстокий, лютий, скажений, шалений, дикий* – «диявольське бурмотіння звіра», «звіряча жорстокість», «жорстокий звір», «лютий звір», «скажений норв», «шалений маніяк», «дикий безлад» [3, 281–300].

Отже, наведені текстові приклади є підтвердженням того, що Едгар По широко використовував у новелі готичну символіку, яку адекватно відтворено в українському перекладі.

Належну увагу письменник приділяє синонімам, наприклад, передаючи розповідь матроса про пригоди орангутанга, він називає його: *the Ourang-Outang, the ape, the gigantic animal, the brute, the beast, the fugitive* [2, 200–201]. Водночас у творі трапляються численні повтори. Щоб зосередити увагу на важливості і, здавалось би, неможливості розгадати таємницю скоєння злочину, Дюпен, розмірковуючи й дискутуючи з другом, часто вживає слово *peculiar* – *специфічний, особливий, своєрідний, незвичний, незвичайний*. Перекладач, зі свого боку, намагається уникнути повторів, використовуючи синоніми. Наприклад: *...if I had observed anything peculiar... – No, nothing peculiar* [2, 184]. – *...чи не помітив я чогось особливого... – Та ні, нічого* [3, 287]. *...the peculiar kind* [2, 190] – *...дуже своєрідні* [3, 291]. *...very peculiar... voice* [2, 191] – *...дуже дивний... голос* [3, 292].

Описуючи події, які відбувалися в Парижі, По користується французькими словами й виразами, а також латинськими висловами, які не мають англійських еквівалентів. Перекладач залишає їх в українському перекладі без змін. Наприклад: *par excellence*, “*Theatre des Varietes*”, *et id genus omne*, “*Gazette des Tribunaux*”, *sacre, diable, Jardin des Plantes* [2, 273–300]. Виноски із роз’ясненнями допомагають читачеві зрозуміти значення таких словосполучень.

Особливістю аналізованого перекладу детективного твору можна вважати часом надмірну українізацію певних слів. Наприклад: ...*the advent of true Darkness* [2, 172]. – ...*пришестя правдивої темряви* [3, 277] – замість: *справжньої, дійсної, істинної*; ...*until the death of the victim* [2, 194] – ...*поки жертва сконає* [3, 294] – замість: *поки, доки*; ...*by intractable ferocity*... [2, 198]. – ...*через невітську лютість*... [3, 298] – замість: *надмірну, надзвичайну*.

У межах одного із абзаців М. Сарницький у перекладі різних понять тричі вживає український еквівалент *ганж*. *There was no flaw in any link of the chain. “There must be something wrong”, I said, “about the nail”. ...the fissure was invisible* [2, 190]. *В ланцюгові моїх міркувань не було ганжу. – замість: недоліку, помилки, упуцнення. Я сказав собі: «В цього цвяха повинен бути якийсь ганж». – замість: вада, дефект. ...ганж був невидний* [3, 291] – замість: *тріщина, злам, перелам*.

Для новели Е. По характерні довгі речення. Перекладач іноді на свій розсуд розбиває одне речення на 2-3, що порушує вишуканий романтичний стиль твору.

Загалом, Михайло Сарницький, представник гурту новітніх перекладачів творчості Едгара По, досяг адекватності перекладу першотвору. Перекладові М. Сарницького, як і оригіналові, притаманна стислість та лаконічність оповіді, в ньому майстерно відтворено атмосферу жаху, таємничості та трагічності фантастичних ситуацій, зображених у першотворі. Проте український тлумач іноді вдається до поділу довгих речень або об’єднує кілька речень в одне, що певною мірою і в певних місцях викривляє стиль оригіналу. Французькі та латинські вкраплення він залишає без змін, даючи пояснення у виносках. Характерне для перекладу і надмірне одомашнення деяких понять. Вдало вжиті в перекладі різноманітні синоніми та тропи допомагають зберегти ритм, настрій та дух першотвору.

Порівняльний аналіз детективного твору Едгара По “*The Murders in the Rue Morgue*” та його перекладу українською мовою свідчить, що переклад, так само як і оригінал, розкриває тему твору, аналогічно впливає на читацьке сприйняття, спонукає зрозуміти авторську ідею детективу.

Список використаної літератури:

1. Лалексеєнко А. П. Едгар Аллан По / А. П. Лалексеєнко // Зарубіжна література в навчальних закладах. – 2006. – № 2. – С. 2–12.
2. Poe Edgar Allan. Prose and Poetry / Edgar Allan Poe. – М. : Raduga Publishers, 1983. – 416 р.
3. По Едгар Аллан. Золотий жук: оповідання та повісті ; [пер. з англ. М. Сарницький, Р. Доценко та ін.] / Едгар Аллан По. – К. : Дніпро, 2001 – 398 с.

Науковий керівник: викладач Опанасенко Ю. В.

О. С. Коваленко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

КОНОТАТИВНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ДЕНА БРАУНА «ЦИФРОВА ФОРТЕЦЯ»

Конотація лежить в основі психологічного впливу на читача у будь-якому творі, адже безпосередньо впливає на емоційно-оцінне та асоціативне сприйняття образів, що фігурують у ньому, та на те, як читач уявлятиме собі його персонажів у описуваних ситуаціях. Саме тому адекватна передача та збереження конотації оригіналу є одним із важливих факторів у перекладі. В оригіналі роману Дена Брауна «Цифрова фортеця» конотація посідає не останнє